

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

6. juuli 2023*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2011/95/EL – Nõuded pagulasseisundi või täiendava kaitse seisundi andmisele – Artikli 14 lõike 4 punkt b – Pagulasseisundi tühistamine – Kolmanda riigi kodanik, kes on lõpliku otsusega süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos – Oht ühiskonnale – Proportsionaalsuse kontroll

Kohtuasjas C-402/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Raad van State (Madalmaade kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 15. juuni 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. juunil 2022, menetluses

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

versus

M. A.,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev, Euroopa Kohtu asepresident L. Bay Larsen (ettekandja) ning kohtunikud P. G. Xuereb, T. von Danwitz ja I. Ziemele,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- M. A., esindaja: *advocaat* R. C. van den Berg,
- Madalmaade valitsus, esindajad: K. Bulterman ja H. S. Gijzen,
- Ungari valitsus, esindajad: Z. Biró-Tóth ja M. Z. Fehér,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Hottiaux ja F. Wilman,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

olles 17. mai 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT 2011, L 337, lk 9), artikli 14 lõike 4 punkti b.
- 2 Taotlus on esitatud kolmanda riigi kodaniku M. A. ja Staatssecretaris van Justitie en Veiligheidi (justiits- ja julgeolekuküsimuste riigisekretär, Madalmaad) (edaspidi „riigisekretär“) vahelises kohtuvaidluses M. A. rahvusvahelise kaitse taotluse rahuldamata jätmise üle.

Õiguslik raamistik

- 3 Direktiivi 2011/95 põhjendus 12 on sõnastatud järgmiselt:
„Käesoleva direktiivi põhieesmärk on tagada ühelt poolt, et liikmesriigid kohaldavad ühiseid kriteeriume nende isikute tuvastamiseks, kellel on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele, ja teiselt poolt, et kõnealustele isikutele on kõigis liikmesriikides kättesaadavad minimaalsed hüved.“
- 4 Nimetatud direktiivi artiklis 1 on sätestatud:
„Käesoleva direktiivi eesmärk on sätestada nõuded, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõuded pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule.“
- 5 Nimetatud direktiivi artikli 12 lõikes 2 on ette nähtud:
„Kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut ei tunnustata pagulasena, kui on mõjuv põhjus arvata, et:
a) ta on pannud toime rahuvastase kuriteo, sõjakuriteo või inimsusevastase kuriteo, nagu need on määratletud rahvusvahelistes õigusaktides, millega nähakse ette selliseid kuritegusid käsitlevad sätted;
b) ta on väljaspool varjupaigariiki pannud toime raske mittepoliitilise kuriteo enne pagulasena vastuvõtmist, see tähendab enne seda, kui talle on pagulasseisundi andmise tõttu väljastatud elamisluba; [...]“.
- 6 Direktiivi artiklis 13 on ette nähtud:
„Liikmesriigid annavad pagulasseisundi kolmanda riigi kodanikule või kodakondsuseta isikule, kes vastab II ja III peatüki kohaselt pagulasena tunnustamise nõuetele.“

7 Direktiivi 2011/95 artikli 14 lõiked 4 ja 5 sätestavad:

„4. Liikmesriigid võivad tühistada või lõpetada pagulasele valitsus-, haldus-, kohtu- või poolkohtuliku asutuse antud seisundi või keelduda seda uuendamast, kui

[...]

b) olles lõpliku otsusega süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos, kujutab ta endast ohtu kõnealuse liikmesriigi ühiskonnale.

5. Lõikes 4 kirjeldatud olukordades võivad liikmesriigid otsustada mitte anda pagulasele pagulasseisundit, kui asjakohast otsust ei ole veel tehtud.“

8 Direktiivi artikli 17 lõiked 1 ja 3 sätestavad:

„1. Kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku vastavus täiendava kaitse saamise kriteeriumidele välistatakse, kui on mõjuv põhjus arvata, et

[...]

b) ta on pannud toime raske kuriteo;

[...]

3. Liikmesriigid võivad välistada kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku vastavuse täiendava kaitse saamise kriteeriumidele, kui ta on enne asjaomasesse liikmesriiki vastuvõtmist pannud toime ühe või mitu lõikega 1 hõlmamata kuritegu, mille eest asjaomases liikmesriigis on karistuseks vabadusekaotus, ja kui ta lahkus oma päritoluriigist üksnes selleks, et vältida karistusi kõnealuste kuritegude eest.“

9 Nimetatud direktiivi artikli 21 lõike 2 punkt b on sõnastatud järgmiselt:

„Kui lõikes 1 nimetatud rahvusvahelised kohustused seda ei keela, võivad liikmesriigid pagulase tagasi või välja saata, olenemata sellest, kas teda on ametlikult pagulasena tunnustatud või mitte, kui

[...]

b) olles lõpliku otsusega süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos, kujutab ta endast ohtu kõnealuse liikmesriigi ühiskonnale.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 M. A. esitas 5. juulil 2018 Madalmaades rahvusvahelise kaitse taotluse.

11 Riigisekretär jättis selle taotluse 12. juuni 2020. aasta otsusega rahuldamata. Selles otsuses leidis ta, et M. A-l on põhjendatud kartus tagakiusamise ees oma päritoluriigis, kuid ta on lõpliku otsusega süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos ja ta kujutab endast seetõttu ohtu ühiskonnale.

- 12 Riigisekretär tugines sellega seoses asjaolule, et üks Madalmaade kohus oli M. A-le 2018. aastal mõistnud 24 kuu pikkuse vangistuse sugulise iseloomuga teo toimepanemise kolmes episoodis, sugulise iseloomuga teo toimepanemise katse ühes episoodis ja ühe mobiiltelefoni varguses sama õhtu jooksul.
- 13 M. A. esitas 12. juuni 2020. aasta otsuse peale kaebuse.
- 14 Esimese astme kohus tühistas 13. juuli 2020. aasta otsusega riigisekretäri otsuse põhjendusel, et riigisekretär ei olnud piisavalt põhjendanud esiteks seda, et M. A. toime pandud teod olid nii rasked, et need õigustavad pagulasseisundi andmisest keeldumist, ning teiseks seda, et M. A. kujutas endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu mõnele ühiskonna põhihuvile.
- 15 Riigisekretär esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Raad van Statele (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu, Madalmaad), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 16 Apellatsioonkaebuse põhjenduseks väidab ta esiteks, et M. A-le ette heidetud tegusid tuleb pidada üheks kuriteoks, mis kujutab endast eriti rasket kuritegu, võttes arvesse nende tegude laadi, mõistetud karistust ja nende aktide häirivat mõju Madalmaade ühiskonnale. Teiseks väidab ta, et M. A. süüdimõistmine eriti raskes kuriteos näitab põhimõtteliselt seda, et ta kujutab endast ohtu ühiskonnale.
- 17 Kohtul on kahtlusi asjaoludes, mida tuleb arvesse võtta, et teha kindlaks, kas kuritegu, milles kolmanda riigi kodanik on lõplikult süüdi mõistetud, tuleb pidada eriti raskeks kuriteoks direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b tähenduses. Võttes lisaks arvesse põhikohtuasja poolte erimeelsust mõiste „oht ühiskonnale“ ulatuse osas, nõustub eelotsusetaotluse esitanud kohus Conseil d'État' (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) eelotsuse küsimustega kohtuasjas C-8/22.
- 18 Neil asjaoludel otsustas Raad van State (Madalmaade kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
 - „1. Millal on kuritegu sedavõrd „eriti raske“ direktiivi [2011/95] artikli 14 lõike 4 punkti b tähenduses, et liikmesriik võib jätta rahvusvahelist kaitset vajavale isikule pagulasseisundi andmata?

Kas direktiivi [2011/95] artikli 17 lõike 1 punktis b viidatud „raske kuriteo“ suhtes kehtivad kriteeriumid, mis on loetletud Euroopa Kohtu 13. septembri 2018. aasta kohtuotsuse Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713) punktis 56, on olulised selle hindamisel, kas tegemist on „eriti raske kuriteoga“? Kas juhul, kui vastus on jaatav, leidub veel lisakriteeriume, mis annavad alust pidada kuritegu „eriti“ raskeks?
 2. Kas direktiivi [2011/95] artikli 14 [lõike] 4 [punkti] b tuleb tõlgendada nii, et selle kohaselt piisab ühiskonda ähvardava ohu tuvastamiseks ainuüksi sellest, et pagulasseisundi saaja on lõpliku otsusega süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos, või tuleb seda tõlgendada nii, et ainuüksi sellest, et ta on lõpliku otsusega süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos, ei piisa, et tuvastada ohtu ühiskonnale?

3. Kui ainuüksi lõpliku otsusega süüdimõistmine eriti raskes kuriteos ei ole piisav, et tuvastada ohtu ühiskonnale, siis kas direktiivi [2011/95] artikli 14 [lõike] 4 [punkti] b tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik peab tõendama, et pärast süüdimõistmist kujutab kaebaja endast jätkuvalt ohtu ühiskonnale? Kas liikmesriik peab tõendama, et see oht on tõeline ja vahetu või piisab potentsiaalse ohu olemasolust? Kas direktiivi [2011/95] artikli 14 [lõike] 4 [punkti] b, tõlgendatuna eraldi või koostoimes proportsionaalsuse põhimõttega, tuleb tõlgendada nii, et see lubab pagulasseisundi tühistada üksnes juhul, kui see on proportsionaalne ja kui selle seisundi saanud isikust lähtuv oht on piisavalt tõsine, et selline tühistamine oleks õigustatud?
4. Kui liikmesriik ei pea tõendama, et kaebaja kujutab pärast tema süüdimõistmist jätkuvalt ohtu ühiskonnale ja see oht on tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine, et õigustada pagulasseisundi tühistamist, siis kas direktiivi [2011/95] artikli 14 [lõike] 4 [punkti] b tuleb tõlgendada nii, et oht ühiskonnale on põhimõtteliselt tuvastatud sellega, et pagulasseisundi saaja on lõpliku otsusega süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos, kuid ta võib tõendada, et ta ei kujuta endast (enam) sellist ohtu?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

19. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, milliste kriteeriumide alusel võib kuritegu pidada „eriti raskeks kuriteoks“ direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b tähenduses.
20. Direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punktis b on sätestatud, et liikmesriigid võivad tühistada isikule antud pagulasseisundi, kui ta on lõpliku otsusega süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos ja kujutab endast ohtu viibimiskoha liikmesriigi ühiskonnale.
21. Direktiivi artikli 14 lõikes 5 on ette nähtud, et direktiivi artikli 14 lõikes 4 kirjeldatud olukordades võivad liikmesriigid otsustada jätta kolmanda riigi kodanikule pagulasseisundi andmata, kui tema rahvusvahelise kaitse taotluse kohta ei ole veel otsust tehtud.
22. Tänapäevaga kohtuotsuse Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (pagulane, kes on toime pannud raske kuriteo) (C-8/22) punktidest 27–42 tuleneb, et selle direktiivi artikli 14 lõike 4 punkti b kohaldamiseks peavad olema täidetud kaks eraldiseisvat tingimust, milleks on esiteks see, et asjaomane kolmanda riigi kodanik on lõplikult süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos, ja teiseks on tõendatud, et ta kujutab endast ohtu selle liikmesriigi ühiskonnale, kus ta viibib.
23. Mis puudutab esimest tingimust, siis tuleb kõigepealt meenutada, et nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõttega seonduvate nõuete kohaselt tuleb sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis nagu ka direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkt b ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt (vt selle kohta 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, punkt 36, ja 15. novembri 2022. aasta kohtuotsus Senatsverwaltung für Inneres und Sport, C-646/20, EU:C:2022:879, punkt 40).

- 24 Kuna ei direktiivi artikli 14 lõike 4 punktis b ega üheski teises selle direktiivi sättes ei ole määratletud mõistet „eriti raske kuritegu“, tuleb seda tõlgendada vastavalt selle tähendusele tavakeeles, võttes arvesse mõiste kasutamise konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärges, mille osaks see on (vt selle kohta 7. septembri 2022. aasta kohtuotsus Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (ELTL artikli 20 alusel riigis elamise õiguse olemus), C-624/20, EU:C:2022:639, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Mis puudutab kõigepealt mõiste „eriti raske kuritegu“ tähendust tavakeeles, siis tuleb ühelt poolt märkida, et mõistet „kuritegu“ iseloomustab selles kontekstis tegu või tegevusetus, mis kujutab endast asjaomase ühiskonna õiguskorra rasket rikkumist ja mis on selles ühiskonnas seetõttu karistatav kriminaalkorras.
- 26 Teiselt poolt viitab väljend „eriti raske“, mis lisab sellele mõistele kaks määratlust – nagu rõhutas kohtujurist oma ettepaneku punktis 38 –, erakordselt raskele kuriteole.
- 27 Mis puutub seejärel konteksti, milles mõistet „eriti raske kuritegu“ kasutatakse, siis tuleb esiteks rõhutada, et direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkt b kujutab endast erandit selle direktiivi artiklis 13 sätestatud reeglist, mille kohaselt annavad liikmesriigid pagulasseisundi kolmanda riigi kodanikule, kelle puhul on täidetud pagulaseks kvalifitseerumise tingimused. Seda sätet tuleb seega tõlgendada kitsalt (vt analoogia alusel 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, punkt 52).
- 28 Teiseks tuleb märkida, et kui mõnes direktiivi 2011/95 sättes, näiteks artikli 12 lõike 2 punktis a on täpsustatud selles viidatud kuritegude eripära, siis selle direktiivi artikli 14 lõike 4 punktis b on silmas peetud iga „eriti rasket kuritegu“.
- 29 Kuna direktiivi 2011/95 artikli 12 lõike 2 punkti b, milles on viidatud „raskele mittepoliitilisele kuriteole“, ja selle direktiivi artikli 17 lõike 1 punkti b, mis puudutab „rasket kuritegu“, eesmärk on jätta rahvusvahelise kaitse alt välja ka kolmanda riigi kodanik, kes on toime pannud teatud raskusastmega kuriteo, siis tuleb selle direktiivi artikli 14 lõike 4 punkti b tõlgendamisel kolmandaks arvesse võtta neid sätteid käsitlevat Euroopa Kohtu praktikat.
- 30 Ühelt poolt tuleneb sellest kohtupraktikast, et asjaomase liikmesriigi pädev asutus võib direktiivi 2011/95 artikli 12 lõike 2 punktis b ja artikli 17 lõike 1 punktis b – mis käsitlevad rahvusvahelise kaitse taotleja poolt „raske kuriteo“ toimepanemist – ette nähtud välistavale asjaolule tugineda alles pärast seda, kui ta on igal konkreetsel juhul hinnanud täpseid asjaolusid, mis on talle teada, et määrata kindlaks, kas on piisavalt alust arvata, et asjaomase isiku – kes muidu vastab taotletud seisundi saamise kriteeriumidele – toime pandud teod kuuluvad selle välistava asjaolu alla, kuna asjaomase süüteo raskuse hindamiseks on vaja analüüsida igakülgset kõiki konkreetse üksikjuhtumi asjaolusid (vt selle kohta 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola, Ungari ja Tšehhi Vabariik (rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute ajutine ümberpaigutamismehhanism), C-715/17, C-718/17 ja C-719/17, EU:C:2020:257, punkt 154, ning 22. septembri 2022. aasta kohtuotsus Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság jt, C-159/21, EU:C:2022:708, punkt 92).
- 31 Mis teiselt poolt puudutab täpsemalt kriteeriume, mida tuleb direktiivi 2011/95 artikli 17 lõike 1 punkti b kohaldamisel kasutada kuriteo raskusastme hindamiseks, siis on Euroopa Kohus leidnud, et asjaomase liikmesriigi karistusõiguse normide kohaselt ette nähtud karistusel põhinev kriteerium on sealjuures iseäranis oluline, kuid see ei ole iseenesest otsustav (vt selle kohta 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, punkt 55).

- 32 Lisaks viitas Euroopa Kohus 13. septembri 2018. aasta kohtuotsuse Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713) punktis 56 Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti (EASO) 2016. aasta jaanuari aruandele „Välistamine: kvalifitseerumisdirektiivi (2011/95/EL) artiklid 12 ja 17“, mille punktis 3.2.2, mis käsitleb direktiivi 2011/95 artikli 17 lõike 1 punkti b, on soovitatud, et kuriteo raskust, mille alusel võib isiku täiendava kaitse alt välja jätta, tuleks hinnata mitme kriteeriumi alusel, nagu eelkõige asjaomase teo laad, tekitatud kahju, uurimiseks kasutatud menetluse vorm, ette nähtud karistuse laad, võttes arvesse seda, kas enamikus õiguskordades käsitatakse asjaomast tegu samuti raske kuriteona.
- 33 Samas ilmneb neljandana direktiivi 2011/95 artiklite 12, 14, 17 ja 21 võrdlusest, et liidu seadusandja on kehtestanud erinevad nõuded selliste kuritegude raskusastmele, millele võib tugineda, et õigustada rahvusvahelise kaitse välistamise või tühistamise aluse kohaldamist või pagulase väljasaatmist.
- 34 Nii on direktiivi 2011/95 artikli 17 lõikes 3 nimetatud „ühe või mitme kuriteo“ toimepanemist. Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 29, viitavad selle direktiivi artikli 12 lõike 2 punkt b ja artikli 17 lõike 1 punkt b „raske kuriteo“ toimepanemisele. Samas otsustas liidu seadusandja kasutada sama sõnastust direktiivi artikli 14 lõike 4 punktis b ja artikli 21 lõike 2 punktis b, nõudes, et asjaomane kolmanda riigi kodanik oleks lõpliku otsusega süüdi mõistetud „eriti raskes kuriteos“.
- 35 Sellest tuleneb, et väljendi „eriti raske kuritegu“ kasutamine direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punktis b viitab selgelt liidu seadusandja valikule seada selle sätte kohaldamine sõltuvusse eelkõige eriti range tingimuse täitmisest, mis puudutab lõplikku süüdimõistmist erakordse raskusastmega kuriteos, mis ületab nende kuritegude raskusastet, mis võivad õigustada selle direktiivi artikli 12 lõike 2 punkti b või artikli 17 lõike 1 punkti b ja lõike 3 kohaldamist.
- 36 Direktiivi 2011/95 peamine eesmärk, nagu nähtub selle direktiivi artiklist 1 ja põhjendusest 12, nimelt tagada, et liikmesriigid kohaldavad ühiseid kriteeriume nende isikute tuvastamiseks, kellel on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele, ja kindlustada neile isikutele kõigis liikmesriikides minimaalsed hüved, räägib samuti selle direktiivi artikli 14 lõike 4 punkti b kitsa tõlgendamise kasuks.
- 37 Kõigest eeltoodust tuleneb, et direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b saab kohaldada üksnes sellise kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes on lõplikult süüdi mõistetud kuriteos, mille spetsiifilised tunnused võimaldavad seda pidada erakordselt raskeks, kuna see kuulub kuritegude hulka, mis kahjustavad kõige enam asjaomase ühiskonna õiguskorda.
- 38 Kuigi direktiivi 2011/95 kohaldamisel tuleb konkreetse kuriteo raskusastet hinnata vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 23 viidatud kohtupraktikale ühiste standardite ja kriteeriumide alusel, ei ole liidu õiguse praeguses seisus liikmesriikide karistusõiguse kohta siiski üldisi ühtlustamismeetmeid võetud. Järelikult tuleb see hinnang anda, võttes arvesse asjaomase liikmesriigi karistusõiguse süsteemi raames tehtud valikuid, mis puudutavad ühiskonna õiguskorda kõige enam kahjustavate kuritegude tuvastamist.
- 39 Arvestades siiski, et selles sättes on silmas peetud lõplikku süüdimõistmist „eriti raskes kuriteos“ ainsuses ja et seda tuleb tõlgendada kitsalt, saab selle kohaldamine olla õigustatud üksnes juhul, kui isik on lõpliku otsusega süüdi mõistetud kuriteos, mis eraldi võetuna kuulub mõiste „eriti raske

kuritegu“ alla, mis eeldab, et sellel on käesoleva kohtuotsuse punktis 37 viidatud raskusaste, kusjuures tuleb täpsustada, et seda raskusastet ei saa saavutada erinevate kuritegude kumuleerimisega, millest ükski ei kujuta endast iseenesest eriti rasket kuritegu.

- 40 Lisaks, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 30 viidatud kohtupraktikast, eeldab selle kuriteo raskusastme hindamine, milles kolmanda riigi kodanik on süüdi mõistetud, kõigi kõnealuse üksikjuhtumi asjaolude uurimist. Sellega seoses on süüdimõistva otsuse põhjendused nende asjaolude kindlakstegemiseks olulise tähtsusega, kuivõrd need põhjendused väljendavad pädeva kriminaalkohtu hinnangut asjaomase kolmanda riigi kodaniku käitumisele.
- 41 Lisaks on muude asjaolude hulgas, mida tuleb arvesse võtta selle hindamisel, kas kuritegu vastab käesoleva kohtuotsuse punktis 37 nimetatud raskusastmele, määrava tähtsusega ette nähtud karistuse laad ja määr ning *a fortiori* mõistetud karistuse laad ja määr.
- 42 Seega, kuna direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b kohaldamine on piiratud erakordselt raskete kuritegudega, saab selle sätte tähenduses „eriti raskest kuriteoks“ pidada üksnes kuritegu, mis on õigustanud asjaomasel liikmesriigis üldiselt kohaldatava karistusastmestiku seisukohast eriti raske karistuse mõistmist.
- 43 Lisaks ette nähtud ja mõistetud karistustele tuleb menetleval ametiasutusel pädevate kohtute kontrolli all arvesse võtta muu hulgas toimepandud kuriteo laadi, kuna see võib aidata kaasa asjaomase ühiskonna õiguskorrale tekitatud kahju ulatuse väljaselgitamisele, ning kõiki kuriteo toimepanemisega seotud asjaolusid, eelkõige võimalikke kergendavaid või raskendavaid asjaolusid, seda, kas kuritegu oli tahtlik või mitte, ning samuti selle kuriteoga tekitatud kahju laadi ja ulatust.
- 44 Tähtis on ka see, millist laadi kriminaalmenetlust on kriminaalõiguslike sunnivahendite kohaldamise pädevusega organid kasutanud, kui sellest nähtub, millise raskusastme on need organid kuriteole omistanud.
- 45 Seevastu ei saa direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b kohaldamisel arvesse võtta kõnealuse kuriteo võimalikku meedia või üldsuse vastukaja, kuna see asjaolu on olemuselt subjektiivne ja juhuslik.
- 46 Veel tuleb täpsustada, et kuna – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 40 – kõnealuse kuriteo hindamine eeldab kõigi kõnealuse üksikjuhtumi asjaolude uurimist, ei ole selle kohtuotsuse punktides 40–44 esitatud hindamiskriteeriumid ammendavad ja neid võib seega vajaduse korral täiendada lisakriteeriumidega.
- 47 Kuigi selles kontekstis on liikmesriikidel muu hulgas lubatud kehtestada miinimumkünnised, mille eesmärk on hõlbustada selle sätte ühetaolist kohaldamist, peavad need künnised olema tingimata kooskõlas käesoleva kohtuotsuse punktis 37 viidatud raskusastmega ega tohi mingil juhul võimaldada tuvastada, et asjaomane kuritegu on „eriti raske“, ilma et pädev asutus oleks täielikult uurinud kõiki konkreetse üksikjuhtumi asjaolusid (vt analoogia alusel 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, punkt 55).
- 48 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b tuleb tõlgendada nii, et „eriti raske kuritegu“ selle sätte tähenduses on kuritegu, mis on tema eripära arvestades erakordselt raske, kuna see kuulub selliste kuritegude hulka, mis kõige enam kahjustavad asjaomase ühiskonna õiguskorda. Selleks et hinnata, kas kuritegu, milles on

kolmanda riigi kodanik lõplikult süüdi mõistetud, on niisuguse raskusastmega, tuleb arvesse võtta eelkõige selle kuriteo eest ette nähtud karistust ja selle eest mõistetud karistust, kuriteo laadi, võimalikke raskendavaid või kergendavaid asjaolusid, seda, kas kuritegu on tahtlik või mitte, selle kuriteoga tekitatud kahju laadi ja ulatust ning selle eest karistamiseks kohaldatud menetlust.

Teine küsimus

- 49 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b tuleb tõlgendada nii, et ohtu selle liikmesriigi ühiskonnale, kus viibib asjaomane kolmanda riigi kodanik, võib pidada tõendatuks ainuüksi seetõttu, et see isik on lõplikult süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos.
- 50 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 22, tuleneb tänase kuupäevaga kohtuotsuse Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (pagulane, kes on toime pannud raske kuriteo) (C-8/22) punktidest 27–42, et direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b kohaldamiseks peavad olema täidetud kaks eraldiseisvat tingimust, milleks on esiteks see, et asjaomane kolmanda riigi kodanik on lõplikult süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos, ja et teiseks on tõendatud, et ta kujutab endast ohtu selle liikmesriigi ühiskonnale, kus ta viibib.
- 51 Seega ei saa asuda seisukohale, eiramata liidu seadusandja sellist valikut, et asjaolu, et üks neist kahest tingimusest on täidetud, on piisav tõendamaks, et ka teine tingimus on täidetud.
- 52 Järelikult tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b tuleb tõlgendada nii, et ohtu selle liikmesriigi ühiskonnale, kus viibib asjaomane kolmanda riigi kodanik, ei või pidada tõendatuks ainuüksi seetõttu, et see isik on lõplikult süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos.

Kolmas ja neljas küsimus

- 53 Kolmanda ja neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selle sätte kohaldamiseks peab pädev asutus tuvastama, et oht, mida asjaomane kolmanda riigi kodanik kujutab endast viibimiskoha liikmesriigi ühiskonna põhihuvile, on tõeline, vahetu ja tõsine, ning pagulasseisundi tühistamine on selle ohuga proportsionaalne meede.
- 54 Tänapäevaga kohtuotsuse Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (pagulane, kes on toime pannud raske kuriteo) (C-8/22) punktidest 47–65 nähtub, et direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punktis b nimetatud meetme võib võtta üksnes juhul, kui asjaomane kolmanda riigi kodanik kujutab endast tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu, mis kahjustab mõnd selle liikmesriigi ühiskonna põhihuvi, kus ta viibib. Selle ohu olemasolu hindamisel peab pädev asutus uurima kõiki kõnealuse üksikjuhtumi asjaolusid.
- 55 Nagu on märgitud kõnesoleva kohtuotsuse punktides 66–70, peab see asutus lisaks kaaluma ka ühelt poolt ohtu, mida asjaomane kolmanda riigi kodanik kujutab endast viibimiskoha liikmesriigi ühiskonnale, ja teiselt poolt õigusi, mis peavad direktiivi 2011/95 kohaselt olema tagatud isikutele, kelle puhul on täidetud selle direktiivi artikli 2 punktis d ette nähtud sisulised tingimused, et teha kindlaks, kas direktiivi artikli 14 lõike 4 punktis b osutatud meetme võtmine on selle ohuga proportsionaalne meede.

- 56 Sellest järeldub, et kolmandale ja neljandale küsimusele tuleb vastata, et direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selle sätte kohaldamiseks peab pädev asutus tuvastama, et oht, mida asjaomane kolmanda riigi kodanik kujutab endast viibimiskoha liikmesriigi ühiskonna põhihuvile, on tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine, ning pagulasseisundi tühistamine on selle ohuga proportsionaalne meede.

Kohtukulud

- 57 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, artikli 14 lõike 4 punkti b

tuleb tõlgendada nii, et

„eriti raske kuritegu“ selle sätte tähenduses on kuritegu, mis on tema eripära arvestades erakordselt raske, kuna see kuulub selliste kuritegude hulka, mis kõige enam kahjustavad asjaomase ühiskonna õiguskorda. Selleks et hinnata, kas kuritegu, milles on kolmanda riigi kodanik lõplikult süüdi mõistetud, on niisuguse raskusastmega, tuleb arvesse võtta eelkõige selle kuriteo eest ette nähtud karistust ja selle eest mõistetud karistust, kuriteo laadi, võimalikke raskendavaid või kergendavaid asjaolusid, seda, kas kuritegu on tahtlik või mitte, selle kuriteoga tekitatud kahju laadi ja ulatust ning selle eest karistamiseks kohaldatud menetlust.

2. Direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b

tuleb tõlgendada nii, et

ohtu selle liikmesriigi ühiskonnale, kus viibib asjaomane kolmanda riigi kodanik, ei või pidada tõendatuks ainuüksi seetõttu, et see isik on lõplikult süüdi mõistetud eriti raskes kuriteos.

3. Direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punkti b

tuleb tõlgendada nii, et

selle sätte kohaldamiseks peab pädev asutus tuvastama, et oht, mida asjaomane kolmanda riigi kodanik kujutab endast viibimiskoha liikmesriigi ühiskonna põhihuvile, on tõeline, vahetu ja piisavalt tõsine, ning pagulasseisundi tühistamine on selle ohuga proportsionaalne meede.

Allkirjad